



Gara

Egunkari baten itxiera tamalgarria izan zen komunikazio munduko albiste nagusia, iaz, Euskal Herrian. *Egin* gabe, *Euskadi Informacion* kazeta probisionala kaleratu izan da oraintsu arte, eta azkenean *Gara* izeneko egunkari berria kaleratu da.

Euskal Herriko Egunkaria Gara. Hori du titulu konpletua eguneroko berriak. Agerkari erdalduna da, *Egin* bezala, baina itxura batean euskarari toki gehiago emango diote beste hartan baino. Hasi, hala hasi dira, baina aldez aurretik asmo horiek zer norabide hartu duten ikusita... Borondate falta baino, agian formula bera izango da huts egin lezakeena. Denborak esango digu. Bestalde, frantsesez idatzitako artikulu eta iritziren batzuk plazaratzeko asmoa ere azaldu dute. Kasu honetan ere, formula horrek, balio sinbolikotik aparte, funtzionatzen ote duen ikusi beharko da.

Ondo antolatutako gizarte mugimendu baten emaitza izan da *Gara*. «Mila milioi baietz», bota zuten erronka, eta lortu dute. Erredakzio zeharo moderno bat prestatu ahal izan dute, iMac ordenadore distiratsuz betea, eta produktua sendo ageri zaigu hasieratik bertatik.

Badirudi «herriaren» garaipen bat dela lortutakoa. Hala ere, ez dezagun ahantz, *Egin*-en itxiera lazarriaren ondorioak ez dira amaitu. Hernaniko egoitza zaharra poliziak itxita dauka oraindik. Kazetariak beren gauzak ere ezin izan dituzte hartu. Baltasar Garzon epaile espainolak, bitartean, bere argudio irristagarri guzti-guztiak berretsi izan ditu kasuari buruz atera dituen azken autoetan: ETA, ENAM, KAS, *Egin*... dena gauza bera da, eta denak kriminalak, beraz. Pixkanaka, orduan atxilotu zituztenak askatu dituzte, baina guztiek milioika pezetako fidantzak ordaindu eta gero. Bada oraindik auzi honengatik preso dagoen pertsona bat, Xabier Alegria Gipuzkoako Batzar Nagusietako HBko ordezkaria, eta beste bat, Ramon Uran-

ga egunkariko kontseilari ordezkaria, koma egoeran askatu behar izan zuen Garzonek, burmuinetako gaitz larri baten ondorioz. Atxilotuez aparte, langileak. Bistan dago ez direla guztiak *Gara*-n lanean hasi. *Egin*-eko zuzendaria, Jabier Salutregik, kartzelatik irtendakoan zera esan zuen elkarrizketa batean, egunkari hobea bat sortzea besterik ez zutela lortu, *Egin* ixtearekin. Horrela esplikatuta, badirudi garaipena izan zela iazko udako kolpea, mesederako gertatu zela... Diagnosi tristea da hori, eta okerra: adierazpen askatasunaren danbateko larri hura zein erraz eman ahal izan zuten gogoratzea komeni zaigu oraindik. Kontu penagarri hau itxi gabe dago oraindik.

Egunkaria

G*ara* berriaren aldamenean, *Euskaldunon Egunkaria* ere berrituta ageri zaigu urte hasieratik. Orrialde gehiago, diseinuan hobekuntzak... Edukiaren aldetik ere aportazio interesgarriak egin ditu: lehen *Estatuak* zeritzon atala, Espainiako eta Frantziako albisteei zegokiona, desagertu egin da orain. *Europa*-n sartu dira hango albisteak; eta lehengo *Nazioarteko* atala, berriz, *Mundua* da orain —Europako berriak salbu, jakina—. Berriz ere, *Egunkaria*-k demostratzen du horrekin, perspektiba nazionala erakusten beste edozein euskal komunikabideren aurretik dagoela.

Bestetik, iritziaren atala ere indartu du egunerokoak. Beti izan da, seguruenik, zatirik irakurrienetakoa, eta ondo dago alde horretatik indar gehiago ematea. Irakurleak iritzigintzan zuzenean inplikatzeko bideak ere jarri dituzte. *Galdeiozu* atalean, astero pertsona ezagun batek saiatu behar du irakurleen jakinmina asetzen. *Erantzuiguzu* atalean, berriz, galderak botatzen ditu egunkariak, eta jendeak du iritzia emateko aukera. Lastima da, hala ere, azken atal horretan mania hartu dutela ataleko arduradunek galderak gipuzkeraren doinuarekin egiteko, «al» partikula derri gor sartu beharko balitz bezala...

Azkenik Interneten eguneroko edizioa agertzen ere hasi da, azkenik, *Euskaldunon Egunkaria*. Diseinu aldetik

egoki egin dutela esan daiteke, baina oso iraungipen laburra jarri diote produktuari. 24 ordu besterik ez diraute egunkariko testu aukeratuak Interneten. Hurrengo goizekoak, aurrekoa ezabatzen du. Benetan, euskarri elektronikoko berriaren baliagarritasuna alferrik galtzea da hori. Gu-txienez astebeteko egunkari guztiak jartzen dituzte Interneten dauden periodiko gehienek.

Bestalde, *Egunkaria*-k edizio digitalerako egiten duen testu aukeraketan —ez baita egunkariko testu osoa ematen Interneteko webgunean— hutsune nabarmen bat dago: iritzi ataleko ezer ere ez da aukeratzen! Atal hori indartu denean, eta gauza jakina denean oso irakurria dela, ez du batere zentzurik hautu bitxi horrek. Aldiz, burtsako informazio atala sartzen dute egunero, alfer-alferrik, Interneten Espainiako burtsen minutueroko bilakaera zuzenean segitu daitekeenean, klik ttipi bat eginda (euskal enpresa bati esker, hain zuzen, Norbolsaren webgunean).

Inform atikari euskaldunak

Interneteko saltsekin jarraituz, iazko azaroan (*Jakin*-eko Telepolis atal honetan aipatzeko astirik ez genuen izan), «Euskara eta Internet» lemapean, Informatikari Euskaldunen 2. Topaketa ospatu zen Donostian, Udako Euskal Unibertsitatearen Informatika sailak antolatuta. 160 bat lagun elkartu ginen bertan. Giro onean, iritzi trukaketa interesgarria izan zen. Proiektu majo batzuk ere aurkeztu ziren. Orduko hartarako ireki zuen leihoa Interneten, esate baterako, UZEIren Euskalterm terminologi datu-baseak. Euskara, ingelesa, frantsesa eta gaztelania hartzen dituen hiztegi elektronikoko handi bat da Euskalterm. Tresna bikain bat, Europako beste hizkuntza batzuekin batera proiektu zabalago batean lot daitekeena gainera (Melin proiektua).

Topaketa hartan azaldu ziren beste bi lan, ahotsaren prozesamendu informatikoaren ingurukoak izan ziren. Bi ikertalde dihardute lanean EHUn, batak euskarazko testua makinaren bidez ahots bihurtzen, besteak ahozko euskara makinek errekonozitu eta transkribitzeko ahaleginean.

Makinekin «berbetan» egin nahi izateko grina modernokeria hutsala irudituko zaio askori, baina atal teknologiko honen garapena ezinbestekoa zaio euskarari. XXI. mendean, makinek «hitz» egingo dute, noski. Ez badiegu euskaraz irakasten, erdaraz egingo digutela argi eta garbi dago. Diglosiaren beste fronte bat datorkigu hortik... Bi lantaldeek topaketa hartan emandako informazioaren artean datu azpimarragarri bat: ikerketan sakontzeko lantzen dituzten proiektuetan, biek dute Telefonica enpresa sozio teknologiko gisa. Zertan ari ote da Euskalnet?

Apatia

UEUko Informatika Sailak topaketen balorazioa egin zuen komunikatu batean, zenbait ondorio edo ideia aipagarri azpimarratu ziren. Horietako bi, honako hauek:

- *Euskaldun zibernauten sare bat antolatu behar dugu. Lehenengo aukera bezala EuskaraZ zerrendan parte hartze aktiboa bultzatu behar dugu. Geroxeago azpitalde berriak sortu beharko lirateke.*

- *Euskal Herrirako Web domeinu bat lortu beharko genuke eta katalan eta galegoek egin duten antzera ziber-hiri bat antolatu beharko genuke.*

Zibernauta euskaldunen sareari dagokionez, esan liteke zeharo desegituratua dagoela. «Antolatu, bultzatu, sortu behar dugu». Errazegi esan ditzakegu horiek, baina nola ekin? Internauta euskaldunen artean apatia hedatu eta larri bat dagoela iruditzen zait. Informatikarien topaketan azpimarratu zenez, euskara hutsezko posta-zerrenda elektronikoa, EuskaraZ, erdi hila zegoen orduan, sortu eta bi urtera. Harrezkero, beste bizpahiru hilabete igaro direnean, orduan baino hilago dago... Bitartean, euskal itzultzaile eta zuzentzaileen EIZIE elkarteak bere webgune propioa ireki du, eta harekin batera Itzul izeneko posta zerrenda aktibo samarra (oraingoz, bederen), baina hori gai partikularren inguruan eztabaidatzekoa da, eta ez du betetzen internauta euskaldunen elkargune izateko funtzio garrantzitsua.

Euskal Herrirako web domeinuaren kontuan, berriz, hor ere ez dago mugimendurik. Internauta gazte baten ekimen partikularra izan da orain arte «.eh» euskal domeinu izena erreibindikatzeko lan hau, eta horretan dirau. Momentuz, ez dirudi fronte horretatik ezer aterako dugunik. Interneteko autoritateek Mendebaldeko Sahararako dute gordea «.eh» marka oraingoz, eta gainera suspentsoan dago martxan jartzea egoera «argitzen den bitartean».

«Katalan eta galegoek» dituzten ziber-hiriei dagokie-nez... Vilaweb edo Vieiros bezalako zerbitzu/gida internautiko dotoreak dituzte haiek beren hizkuntzetan, eta hemen, berriz, ez ekimen profesionalik, ez instituzionalik, ez pertsonalik: apatia. Esparru honetan zertxobait mugitu den pertsona bakarra Aitor Lopez de Aberasturi internauta arabar gaztea izan da. Berak sortu du, ekimen pertsonal hutsagatik, arteari dion maitasunagatik, *Kaixo!* bilatzaile elebiduna. Dituen muga guztiekin, horixe da euskal internautismoak duen tresna bakarra une honetan. Uste dugu merezimendu osoz jaso duela urtarrilean *Argia* saria Lopez de Aberasturik. Izan ere, *Argia* astekariak Interneteko ekimenak ere saritu ditu aurtengo sarietan, komunikazioaren esparru horrek duen garrantziaren seinale (beste aipamen bat Eusko Ikaskuntzak Interneten argitaratzen duen *Eusko News & Media* aldizkariarentzat izan zen).

Kaixo! bilatzailearen sortzaileak izandako azken ekimenetako bat euskal internauten artean inkesta zabal bat egitea izan da. Babes ofizial apur bat ere lortu zuen honetarako, Eustat institutuarena, eta emaitzak hau idazteko orduan publiko egin ez diren arren, jarri zuen formularioa, bederen, hirutik bik euskaraz bete zuela badakigu (Lopez de Aberasturik berak eman digu datua). Bada zerbait. Apatiarenean eremu ihartu honetan, norbait mugitzen dela eta saiatzen dela dirudi..

Liburuak

Komunikazioaren esparru hauetan, euskarazko liburu-
ren batzuk ere azaldu dira azkenaldi honetan. Atal hau

sinatzen duen kazetari honek *Etxepare Porno* delakoa kale-ratu zuen Alberdaniarekin. Euskarak teknologia berrien esparruan, eta bereziki Interneten, aurrez aurre dituen erronken eta zailtasunen gainean egindako entsegu bat da, begirada ironiko eta pesimista samar batekin egina.

Beste bi lan, berriz, euskal kazetarigintzaren inguru-koak izan dira. EHUUn irakasten duten bi kazetarik idatzi dituzte: Txema Ramirez de la Piscinak *Kazetari lana Euskal Herrian* argitaratu du UEUrekin, eta Javier Diaz Nocik, berriz, *Euskal kazetaritzaren historia* argitaratu du Interneten (!), edizio elektronikoa bikain batean (ez dago paperean), Eusko Ikaskuntzarekin.

Diaz Nociren eta Ramirez de la Piscinaren lanek aipamen bibliografiko soil hau baino gehiago merezi dutelakoan, hurrengo baterako utziko ditugu hausnarketaren batzuk. ¶